

**DIE PLEK VAN GOUD IN DIE HUIDIGE INTERNASIONALE
MONETÈRE STELSEL EN DIE ROL WAT DIT KAN SPEEL
IN DIE HERSTEL VAN DIE INTERNASIONALE MONETÈRE
ORDE.***

*Openbaring 3 : 18: Ek raai jou om van my te koop,
goud wat deur vuur gelouter is, sodat jy kan ryk word.*

1. *Inleiding:*

Die vrye wêreld het sedert die oorloggedwonge opskorting van die goudstandaard in 1914, 'n groot agteruitgang in die internasionale betalingsmeganisme beleef. Hoewel die internasionale goudstandaard in die laaste helfte van die twintigerjare herstel is, was meeste lande nie langer gedwee om hulle aan die monetêre dissipline van dié stelsel te onderwerp nie en vind ons dat die een land na die ander onder die druk van die depressie in die dertigerjare die goudstandaard laat vaar het. Die Verenigde State van Amerika was die enigste uitsondering. Geleidelik moes wisselkoersstabiliteit en die vrye internasionale betalingsverkeer vir wisselkoersmanipulasie en valutabeheer plek maak. Hierdie transformasie was 'n weerspieëling van die sterker opkoms van ekonomiese nasionalisme en die begeerte van die onderskeie lande om elkeen vir homself die beste voordeel in die internasionale ekonomiese en finansiële terrein toe te eien. Die daarstelling van die Internasionale Monetêre Fonds te Bretton Woods in 1944, was 'n simptoom van die wêreldwye kommer oor die vooroorlogse neigings op monetêre gebied en terselfdertyd 'n poging om meer dissipline in die internasionale betalingsverkeer te skep. Feit is egter dat ondanks sy positiewe resultate op sommige gebiede, die Internasionale Monetêre Fonds nie heeltemal 'n geskikte substituut vir die goudstandaard daargestel het nie. Wat meer is, die skok van die internasionale monetêre sturnisse word nog steeds deur die lande met die internasionale geldeenhede, naamlik die pond sterling en die dollar ondervind. Die twinti-

* Inouegurele rede gelewer op 21 Augustus 1964 by die aanvaarding van 'n professoraat in Handel, Geld- en Bankwese aan die P.U. vir C.H.O.

gerjare het die geleidelike agteruitgang van die pond sterling as die toonaangewende internasionale geldeenheid meegebring, terwyl die dollar geleidelik na vore getree het en in die na-oorlogse tydperk die onbetwiste leierskap oorgeneem het. Hierdie monetêre aksentverskuiwing simboliseer insgelyks die politieke magsverskuiwing wat in hierdie tydvak ingetree het. Wat gebeur het, is dat die basis van die goudwisselstelsel van die pond sterling na die dollar oorgeplaas is.

Die goudwisselstelsel is daarom net so sterk en stabiel as die dollar (ook die dollarstandaard genoem). Die latere vyftigerjare en die sestigerjare is gekenmerk deur die stelselmatige agteruitgang van die dollar, waarop die monetêre stabiliteit van die Weste grootliks gebaseer is. Die feit is dat die dollar die „prys” meer betaal vir die Amerikaanse buitelandse politieke beleid (buitelandse finansiële hulp is 'n integrale deel van die Amerikaanse internasionale politieke beleid). Die gevolg was dat die Amerikaners nie langer die eksterne waarde van die dollar kan ignoreer in die voering van sy binnelandse ekonomiese beleid nie, wat dus 'n ernstige demper op die internasionale betalingsmeganisme plaas. Dit is teen die agtergrond van hierdie gebeure dat ekonome begin om vrees uit te spreek vir die gevaar van 'n moontlike krediet-ineenstorting en internasionale monetêre krisis indien korrektiewe stappe nie betyds gedoen word nie. Jacques Rueff, die uitnemende Franse ekonoom, som die huidige monetêre situasie soos volg op: „A grave peril hangs over the economy of the West. Every day its situation more and more resembles the one that turned the 1929 recession into the great depression. The instability in the monetary system is such that a minor international incident or a small economic or financial disturbance could set off worldwide disaster... The West has no task more urgent than to recognize the disease that infects it, and by curing it, to re-establish in the free world a monetary system that generates lasting stability”.¹⁾

Op internasionale monetêre gebied staan vandag veral drie probleme in die sentrum van diskussie, naamlik: (a) die aanhoudende tekorte op die Amerikaanse betalingsbalans en die finansiering daarvan; (b) die vraagstuk of die internasionale likwiditeitsposisie bevredigend is en (c) die wenslikheid van 'n hervorming van die internasionale monetêre stelsel. Hierdie probleme hang uit die aard van die saak nou met mekaar saam. Vanselfsprekend maak die voortdurende tekorte op die

Amerikaanse betalingsbalans die internasionale likwiditeitsposisie minder akuut, maar andersyds beklemtoon dit weer die swak elemente van die goudwisselstandaard. Die enorme bedrag aan uitstaande dollarverpligtinge in die vorm van korttermynkrediet aan die buiteland en die finansiering van die Amerikaanse betalingsbalanstekorte met 'n relatiewe klein gouddekking het in die laaste aantal jare gelei tot vroeë verband met die doeltreffende funksionering en blywende stabiliteit van die internasionale monetêre stelsel.²⁾ Terselfdertyd word gevrees dat 'n terugkeer tot 'n min of meer blywende ewewig in die Amerikaanse betalingsbalans 'n tekort aan internasionale likwiditeit sal teweegbring. Daarom dan ook dat die sogenaamde „Groep van Tien” in die Internasionale Monetêre Fonds hierdie vraagstuk in studie geneem het en na 'n oplossing soek. Hierdie probleme word in September 1964 weereens deur die Internasionale Monetêre Fonds tydens sy vergadering in Tokio onder behandeling geneem.

Heelwat planne vir die oplossing van die probleem van 'n tekort aan internasionale likwiditeit het gedurende die jongste tyd die lig gesien. *Die doel van hierdie betoog is eensins om 'n kritiese oorsig van al hierdie planne te gee nie, maar om eerder te let op die belangrikheid van goud in die internasionale monetêre stelsel en die rol wat dit kan speel in die herstel van die internasionale monetêre orde.* Vir die Republiek van Suid-Afrika, wat sowat 70 persent van die vrye wêreld se goud produseer, is hierdie aangeleentheid seker van die allergrootste belang, veral wanneer bedink word dat daar invloedryke ekonome is wat strewe na die instelling van 'n internasionale monetêre stelsel waarin goud geen rol speel nie. Oor dié aspek laat Robert Triffin, professor in Ekonomie aan die Yale Universiteit, hom soos volg uit: „Clearly we cannot tolerate much longer an international monetary system which has become so utterly dependent for its functioning on: (i) The hazards of gold digging in a country — South Africa — whose economic life may be brought to a standstill tomorrow, by the threatening eruption of racial warfare”.³⁾ Net soos in baie ander sake is Triffin hierin weer eens die getroue navolger van Keynes.

2. *Die eienskappe van goud as internasionale betaalmiddel.*

Wanneer kortliks op die ontwikkeling van die geldwese gelet word, blyk dit dat geld uit die behoefte aan 'n gemeen-

skaplike rekeneenheid, gerieflike oppottingsmiddel en 'n algemeen aanneemlike ruilmiddel ontwikkel het en dat dit verskillende ontwikkelingsstadia deurloop het wat ten nouste met die ontwikkeling van die beskawing saamhang. In die algemeen word alle fundamentele ekonomiese vraagstukke binne die primitiewe, klein en geslote gemeenskap waarin alle ekonomiese inspanning tot voordeel van daardie gemeenskap aangewend word, langs die patriargale weg opgelos — hier is die gemeenskap nog selfgenoegsaam. Sodra die behoeftes binne die gemeenskap veelvuldiger en ongelyksoortiger word, word die behoeftes minder deur eie voortbrenging bevredig. Deur 'n wysiging van die produksietegnieke word die produksie op 'n hoër peil geplaas, surplusse maar ook tekorte van bepaalde produkte ontstaan en die besondere gemeenskap verloor sy produkte karakter. Nou moet die onbevredigde behoeftes deur *ruilhandel* bevredig word. Arbeidsverdeling tussen gemeenskappe lei mettertyd tot toenemende spesialisasie, en so ontstaan die ruilverkeer in natura. By die ruilhandel ontstaan die probleem om aspirant ruilers te vind wat oor en weer mekaar se oorskotte op dieselfde tydstip begeer. Benham beskryf die groot probleem van ruil as die bestaan van „a double coincidence of wants' a man must find another who both has what he wants and wants what he has".⁴⁾ Hierdie probleem by die ruil in natura het geen bevredigende oplossing gevind nie, sodat daar steeds gesoek is na 'n vlotter gang van sake. Daar moes 'n bepaalde „goed" gevind word wat deur 'n groot aantal aanbieders van oorskotte en vraers van tekorte in 'n sterk mate begeer word, dit wil sê 'n algemeen begeerde „goed". Hierdie algemeen begeerde „goed" moes as tussenskakel dien, sodat oorskotte en tekorte nie langer meer in mekaar hoef te pas nie maar dat die oorskotte vir die „goed" verruil kon word, en van die „goed" weer opnuut geruil kon word vir produkte waaraan die eie huishouding 'n behoefte het. Die ontwikkeling van 'n bepaalde „goed" tot tussenskakel het langsaam en geleidelik verloop. *Alle middele wat in 'n bepaalde gemeenskap as algemeen aanneemlike tussenskakels in die ruilverkeer aanvaar word en wat terselfdertyd aan die eise van 'n gemeenskaplike rekeneenheid voldoen, moet solank as wat dit as sodanig aanvaar word in die ekonomiese sin as geld beskou word.* So het daar in die loop van die geskiedenis by die verskillende volke en stamme verskillende goedere as geld diens gedoen, byvoorbeeld skulpe, krale, klippe, vere, da-

dels, blokkies, tee, ens. Later het dit geblyk dat metale beter daarvoor geskik is en is onder andere gebruik gemaak van yster, tin, koper, silwer en goud.

Omdat die goudvraagstuk die kern van ons kontemporêre monetêre vraagstuk uitmaak, is dit daarom op hierdie stadium reeds gepas om die vraag te stel waarom goud in ons samelewing vandag nog as internasionale betaalmiddel aanvaar word en nie enige ander kommoditeit nie?

Die vernaamste eienskappe waaraan die materiaal wat op enige tydstep as geld gebruik word, moet voldoen, kan kortliks soos volg saamgevat word: dit moet waardevol, waardevas en skaars wees, maar tog ook nie so skaars dat daar nie voldoende hoeveelhede beskikbaar is om as ruilmiddel en as opossotingsmiddel te dien nie.⁵⁾ Wanneer goud aan hierdie eienskappe getoets word, is dit duidelik dat dit sy status as internasionale monetêre standaard daaraan te danke het dat dit die fisiese eienskappe van 'n goeie geldmetaal in 'n groter mate as enige ander kommoditeit besit en derhalwe beter in staat is om as internasionale ruilmiddel op te tree. Charles Rist, 'n bekende Franse ekonoom, som die besondere eienskappe van goud soos volg op: „it is practically indestructable and remains identical under all latitudes. Thus it is that in the history of humanity it is equally desired by all peoples and at all times. It enjoys a more extensive and more universal market than any of the other rare goods. The possession of gold gives to the one who holds it the assurance of being able to exchange it at any time and any place, for goods for consumption”.⁶⁾

Die goudopponente daarenteen, gaan van die standpunt uit dat goud 'n monetêre rol het slegs omdat dit inwisselbaar is in dollars teen 'n vaste prys. H. G. Johnson, professor in die Ekonomie aan die Universiteit van Chicago en eksponent van hierdie standpunt, beweer byvoorbeeld die volgende: „Finally, it would seem that the international role of gold at the present time derives largely from its convertibility into dollars, and not, as Mr. Busschau would say, to the convertibility of dollar into gold”.⁷⁾

Hierdie opvatting kom daarop neer dat indien goud nie vryelik vir dollars geruil kan word nie, die waarde van goud onmiddellik sal daal om op hierdie wyse dan te bewys dat papiergeld die waarde van goud ondersteun en dat die omgekeerde nie waar is nie, naamlik dat dollars in aanvraag is solank as wat die sekerheid bestaan dat dit by die sentrale

banke in goud omskep kan word. Hierop kan geantwoord word dat goud in die vrye markte dikwels meer as \$35 per ons (dit wil sê die offisiële markprys soos deur die V.S.A. in 1934 vasgestel) behaal⁸⁾ juis omdat daar gevrees word dat die V.S.A. nie in staat sal wees om in goud vir die dollareise teen hom te betaal nie. In 1961 was die Amerikaanse regering self ook genoodsaak om die Amerikaanse publiek te belet om goud in die buiteland aan te koop, uit vrees dat die gevolglike uitvloeï van goud die vertroue in die dollar sou ondermyn.

Keynes en andere het goud se monetêre gebruik in die naoorlogse periode (verwysende na die Eerste Wêreldoorlog) beskryf as 'n barbaarse oorblyfsel⁹⁾ wat hoofsaaklik op bygeloof gebaseer is, maar W. J. Busschau skryf: „the superstition has existed more in the minds of these critics than in the minds of those who wish to be paid in hard money rather than in promises”.¹⁰⁾ Die geloof in „harde” geld is 'n geloof dat betaling nie sal uitbly nie.

Die beskouing dat die vertroue in papiergeld afhang van die moontlikheid om betaling in munt te ontvang wat in goud of „harde” geld ingewissel kan word, is nie oorspronklik nie, maar 'n opvatting van die beroemde Skot, John Law, toe hy beweer het dat vertroue in hierdie verband gedefinieer kan word as „nothing but the certainty of being paid”.¹¹⁾

Die goudopponente het daarin geslaag om oor die hele wêreld die interne inwisselbaarheid van goud af te skaf, maar het tot dusver nog nie daarin geslaag om eksterne inwisselbaarheid uit te skakel nie, en solank as wat die nasies van die wêreld aandrang op betaling in goud in die laaste instansie en goud die vernaamste vorm is waarin die sentrale banke en die regerings hul internasionale reserwes aanhou, is goud se posisie verseker.

3. *Die plek van goud in die internasionale reserwes.*

Die betaling vir ingevoerde goedere en dienste vind plaas deur middel van die uitvoer van goedere en dienste, terwyl enige verskil tussen die invoere en uitvoere gebalanseer word deur middel van die vloei van lang- of korttermynkapitaal. Indien daar na so 'n verrekening nog 'n balans bly, word dit deur middel van die land se buitelandse reserwes betaal, wat terselfdertyd as 'n monetêre buffer teen ongewenste internasionale konjunktuurverskynsels dien.

Monetêre reserwes van 'n land kan gedefinieer word as die

bates wat die owerheid tot sy beskikking het om skulde aan ander lande te vereffen. Die toets vir 'n reserwe is tweërlei, naamlik dit moet aan die monetêre owerhede beskikbaar wees in tyd van nood en dit moet deur die krediteure aanvaarbaar wees. Onder die huidige internasionale monetêre bedeling bestaan monetêre reserwes hoofsaaklik uit die goudbesit van offisiële instellings byvoorbeeld die tesourie, sentralebank, wisselkoersstabilisasiefonds, offisiële besit¹²⁾ van V.S.A.-dollars, sterling en enige ander inwisselbare geld. Hieruit blyk dit dat 'n land soos Suid-Afrika nie internasionale krediet kan skep nie omdat sy valuta nie internasionaal aanneemlik is nie. Tekorte op sy betalingsbalans moet dus uit sy goud- en buitelandse valuta-reserwes betaal word, terwyl 'n land soos Amerika wel internasionale krediet kan skep — solank die buiteland bereid is om eise teen hom te aanvaar.

Benewens die eie reserwes het lede van die Internasionale Monetêre Fonds toegang tot die middele van die Fonds, wat 'n ander bron van krediet in tyd van nood is. Omdat 'n deur die Fonds goedgekeurde program vir die herstel van die betalingsbalansewewig vereis word alvorens daar op die Fonds vanaf die tweede tranche getrek mag word, kan hierdie fasiliteite nie beskou word asof dit in dieselfde kategorie as die bovermelde reserwes val nie. Kragtens die gestelde voorvereistes waaraan 'n reserwe moet voldoen, kwalifiseer hierdie fasiliteit nietemin nog as 'n vorm van reserwe.

Die opbou van voldoende reserwes is dus vir enige land van die grootste belang. Die omvang wat die reserwes van 'n land moet aanneem, hang saam met verskillende faktore. Die vernaamste daarvan is onder andere: (i) die normale seisoenskommeling in die land se invoere, uitvoere en dienste-items van die betalingsbalans; (ii) die mate waarin die hoeveelheid invoere en uitvoere onderhewig is aan buitengewone skommeling as gevolg van natuurlike en ander faktore, byvoorbeeld misoeste, politieke en ekonomiese veranderinge, ens.; (iii) die veranderlikheid in die ruilvoet; (iv) die mate waarin die land afhanklik is van ingevoerde grondstowwe, toerusting en essensiële voedsel; (v) die omvang van sy in- en uitvoere en die mate waarin dit in krisistye respektiewelik verminder en vermeerder kan word ten einde die druk op die reserwes te verminder, en (vi) die moontlikheid om die reserwes met hulp-toekenning of langtermynlenings van ander lande aan te vul.

Hierdie faktore wat die omvang van die reserweposisie

van 'n land bepaal is in die praktyk nie meetbaar nie. Basies is die bepaling van die omvang daarvan 'n kwessie van oordeel wat afhanklik is van die behoeftes van elke land op verskillende tydstippe en doeleindes waarvoor die reserwes bedoel is. Oor die algemeen kan van genoegsame reserwes gepraat word slegs wanneer die regering van 'n land gelukkig daarmee voel en vir monetêre redes geen beperkings op die internasionale handel en betalings hef nie en ook nie 'n beperkende binne-landse ekonomiese beleid hoef te voer nie.

Voldoende reserwes stel die monetêre owerhede en privaat handelaars van 'n land in staat om hul beplanning vir die toekoms met vertroue te maak. Indien reserwes onvoldoende is, is 'n land se buitelandse handel onderhewig aan skielike versteurings as gevolg van beperkings wat gehef of verslap word of aan wisselkoersfluktuasies. Dit het ontwrigtende gevolge. Dit is dus vanselfsprekend dat reserwes onbeperk sal moet wees om 'n kroniese en voortdurende onewewigtigheid in die betalingsbalans die hoof te bied. Daarom is so 'n posisie onuithoudbaar en sal die land, hoe groot die aanpassing ookal mag wees, stappe moet doen ten einde die posisie reg te stel.

Die verdeling van offisiële reserwes tussen goud en ander valuta hang natuurlik af van die voorkeure van die monetêre owerhede. Daar bestaan basies drie redes waarom goud bo dollars of ander valutas verkies word, naamlik (a) statutêre vereistes¹³) by notesirkulasie en ander sentralebankverpligtinge; (b) die begeerte van monetêre owerhede om goud in hulle reserwes te wys ten einde 'n gunstige indruk op die openbare opinie te maak, en (c) die noodsaaklikheid om 'n land se monetêre reserwes teen die gevare van depresiasie te beskerm.

Buitelandse monetêre owerhede hou om die volgende redes V.S.A.-dollars in hulle reserwes aan: (a) die behoefte aan 'n dollarbalans waarmee vir die invoere uit die V.S.A. as belangrike uitvoerland vergoed kan word en die toenemende belangrikheid van dollarverrekening in die handel met derde lande — dit wil sê werkende saldo's; (b) kragtens monetêre wetgewing is die V.S.A.-dollar geskik om as dekking van die plaaslike geld te dien, en (c) die begeerte van monetêre owerhede om 'n renteverdienende bate, pleks van goud te hou.

Die derde belangrikste vorm van internasionale reserwe is die pond sterling. Onder die ou goudstandaard voor 1914 is sterlingbalanse intensief as internasionale geld in die plek

van of byvoeging tot goud gebruik, omdat dit duur is om goud te vervoer. Vandag nog word sterling baie algemeen in die internasionale betalingsverkeer gebruik — ongeveer twee vyfdes van die wêreldhandel word daarmee gefinansier, veral deur die lede van die sterlinggebied. Dit word ook as reserwes dwarsdeur die vrye wêreld aangehou, maar die sterlingbesit deur die monetêre owerhede van ander lande (insluitende Brittanje se invloedsefeer) beslaan maar slegs ongeveer die helfte van die dollarbesit. Verreweg die grootste deel van die offisiële sterlingreserwes word deur lande gehou wat tradisioneel 'n noue politieke en ekonomiese verbintenis met die Verenigde Koninkryk het; die besit deur nonsterlinglande is baie kleiner.

Die struktuur van die internasionale valutareserwes het sedert die Eerste Wêreldoorlog aansienlik verander. In 1913 het die totale reserwes van alle lande \$4.5 biljoen beloop, waarvan \$4 biljoen of 90 persent in goud was en die balans byna uitsluitlik in sterling.¹⁴⁾ Vandag sien hierdie struktuur daar veel anders uit. Die lande van die vrye wêreld hou nou 'n groter deel van hul likwiede bates in die vorm van dollars en 'n kleiner deel in goud. Dit kan hoofsaaklik toegeskryf word aan die V.S.A. se vergrote aandeel in die buitelandse handel. In 1960 byvoorbeeld, het die vrye wêreld se reserwes uit \$40,523 miljoen goud en \$21,319 milj. ander valutas bestaan.¹⁵⁾ Met ander woorde, goud maak nog steeds die belangrikste komponent van die wêreld se reserwebesit uit. Tussen 1958 en 1962 het die offisiële goud- en buitelandse valutareserwes van die vrye wêreld met \$5.4 biljoen toegeneem, waarvan soveel as \$3.4 biljoen 'n styging in die likwiede eise op die V.S.A. was — dit wil sê, dollarbesit in die een of ander vorm. Die offisiële goudbesit het oor die vier jaar met slegs \$1.2 biljoen toegeneem. Wanneer die periode 1949—1960 beskou word, word gevind dat die offisiële goudbesit met \$4.9 biljoen toegeneem het, terwyl die eise teen die V.S.A. met nie minder as \$7.4 biljoen toegeneem het.¹⁶⁾

Die grootste deel van die toename in die internasionale reserwes in resente jare bestaan derhalwe uit 'n styging in die dollarbesit van nie-dollarlande, en die styging was regstreeks die resultaat van 'n tekort in die betalingsbalans van die V.S.A., en insidenteel ook as gevolg van die bereidwilligheid van ander lande om dollars te aanvaar — dikwels onder politieke druk. Die V.S.A. kan nie onbepaald voortgaan met

tekorte van dieselfde omvang, as tydens die afgelope paar jaar nie. Daarom is reeds verreikende stappe gedoen om die tekort aan te suiwer. Indien dit slaag sal die verdere dollarvoorsiening aan die res van die wêreld daarmee afgesny word. President Kennedy het hierdie gevaar goed besef toe hy opgemerk het dat „one of the reasons that new sources of liquidity may well be needed is that, as we close our payments gap, we will cut down our provision of dollars to the rest of the world”.¹⁷⁾

Die probleem wat nou ontstaan is dat die V.S.A. ter wille van die vertroue in die dollar genoodsaak is om sy betalingsbalanstekort aan te suiwer. Die mate waarin daarin geslaag word sal die omvang van die internasionale reserwe of likwiditeitstekort bepaal.

Indien goud sy funksie as betaalmiddel in laaste instansie behoorlik wil verrig, is dit sekerlik belangrik dat die waarde van die goudvoorraad wat vir monetêre doeleindes beskikbaar gestel word, genoegsaam moet wees. In die woorde van Miroslav Kriz: „gold can retain its usefulness as a monetary metal only if it remains abundant enough to permit a steady increase in monetary reserves and yet scarce enough to be sought and absorbed”.¹⁸⁾ Hierdie aangeleentheid verdien dus die aandag.

4. *Die internasionale goudproduksie en die geldvoorraad.*

Die opvatting dat die toekomstige goudvoorraad nie voldoende sal wees om in die monetêre en ander behoeftes van die wêreld ekonomie te voorsien nie, word deur 'n steeds groeiende aantal ekonome gehuldig.¹⁹⁾

Die vooruitgang op ekonomiese gebied, die vinnige toename in die wêreldbevolking, die tempo van tegnologiese ontwikkeling, die beskikbaarheid van natuurlike hulpbronne, die mededingende ideologiese stryd tussen die Kommunisme en die vrye wêreld, die menslike begeerte om lewenstandaarde te verhoog, ens., stel groter eise aan die genoegsaamheid van die internasionale likwiditeit as op enige vorige tydstop in die wêreldgeskiedenis. In hierdie kader speel goud nog steeds 'n sleutelrol — selfs by die afwesigheid van plaaslike of nasionale inwisselbaarheid van ander vorms van papiergeld en munt in goud. Soos reeds opgemerk, bestaan daar nog steeds 'n wye en diep gewortelde eerbied vir goud as gevolg van sy ornamen-

tele en monetêre gebruike.²⁰) Die monetêre rol van goud is besig om te verander, maar sy plek in die wêreld ekonomie is sodanig dat behoorlik rekenskap gegee moet word van die probleem van die toekomstige beskikbaarheid en gelyktydig ook van die rol van goud.

Die goudvoorraad bestaan uit drie onderdele naamlik (a) opgegaarde goud in artistieke ornamentele en industriële vorms, (b) opgehoopte monetêre goudvoorraad en (c) goud in sy natuurlike vorm. Ons kennis van die presiese omvang van die goudvoorraad is nie baie volledig nie, veral omdat daar geen kommunikasie tussen die Kommunistiese en die vrye wêreld oor die aangeleentheid bestaan nie.

Ten spyte hiervan, is dit tog nodig dat die beskikbare data ondersoek moet word. In die onderstaande tabel word die waarde van die wêreld se goudproduksie vir die tydperk 1935—1962, met die uitsluiting van die Sino-Sowjetblok, aangedui.

Goudproduksie van die wêreld (uitgesonderd Sino-Sowjetblok) 1935—1963.²¹)

Jaar	Waarde in milj. dollar	Jaar	Waarde in milj. dollar	Jaar	Waarde in milj. dollar
1935	872	1945	736	1955	940
1936	961	1946	752	1956	980
1937	1,030	1947	767	1957	1,019
1938	1,142	1948	785	1958	1,051
1939	1,219	1949	817	1959	1,127
1940	1,311	1950	846	1960	1,178
1941	1,266	1951	826	1961	1,215
1942	1,126	1952	850	1962	1,295
1943	872	1953	848	1963	1,355
1944	784	1954	897		

Uit hierdie tabel blyk dit dat die goudproduksie van 1935 af 'n geleidelike opwaartse tendens het, met die hoogtepunt van \$1.3 biljoen in 1940. Hierdie periode staan bekend as 'n era van gunstige prys/kosteverhouding in die goudproduksie. As

gevolg van die Tweede Wêreldoorlog daal die goudproduksie tot 1945. Met die uitsondering van 1951 en 1953 vertoon die produksie te midde van 'n minder gunstige prys/kosteverhouding weer 'n opwaartse tendens soos in die tweede helfte van die dertigerjare. Hierdie styging kan hoofsaaklik aan 'n toename van die Suid-Afrikaanse produksie toegeskryf word. Offisiële skattings dui daarop dat die Republiek van Suid-Afrika teen ongeveer 1970 sy maksimum produksie²²⁾ sal lewer wat ongeveer 5 persent hoër sal wees as die huidige produksie uitgaande van die veronderstelling dat die prys van goud konstant bly en die produksiekoste nie skerp styg nie.

Alhoewel dit verblydend is om op te merk dat die goudproduksie gedurende die resente jare weer 'n jaarlikse toename van sowat 2 persent vertoon, is dit belangrik om verder te weet welke persentasie van die goudproduksie tot die monetêre goudvoorrade toegevoeg word. 'n Studie van W. J. Busschau wat die periode 1835—1952 dek, maak 'n skatting dat 70 persent van die goudproduksie vir monetêre gebruike aangewend word.²³⁾ Oscar Altman, wat 'n dergelike studie vir die periode 1945—1957 gemaak het, kom tot die slotsom dat dit nie baie onrealisties is om te verwag dat tussen 50 persent en 67 persent van die nuwe goudproduksie van die nie-Kommunistiese wêreld gedurende die volgende dekade tot die monetêre goudvoorraad toegevoeg sal word nie.²⁴⁾ Tans beloop die toevoeging sowat \$600 miljoen per jaar. Verder kan ook verwag word dat daar 'n goudvloeï uit privaat oppottinge mag plaasvind, soos dan ook die geval in die periode 1931—1945 was, toe die offisiële goudreserwes vinniger as die goudproduksie toegeneem het.²⁵⁾ Daar kan egter nie op die privaat bronne gereken word nie, en dit is daarom baie moeilik om die hoeveelheid te skat wat hiervandaan mag kom.

Die vraag ontstaan nou of die jaarlikse vloei van goud na die monetêre goudvoorraad voldoende sal wees om in die behoeftes van die uitbreidende ekonomiese aktiwiteite van die vrye wêreld te voldoen. Uit projeksies²⁶⁾ blyk dit dat die ekonomiese groei en monetêre behoeftes van die V.S.A. alleen al hierdie nuwe monetêre goud sal benodig. Dit wil derhalwe voorkom asof die aanbod van monetêre goud steeds 'n nypperder probleem vir die vrye wêreld in die toekoms sal word, tensy die internasionale prys van goud natuurlik drasties verhoog word.

5. *Herstel van die internasionale monetêre orde.*

Die enigste internasionale monetêre stelsel wat vir 'n betreklike lang periode goed gefunksioneer het, was die goudstandaard. Sedert sy finale verval in die dertigerjare het die vrye wêreld tydperke van ernstige monetêre onstabieleit en wanorde beleef, ongekend in die tydperk van die goudstandaard. Heelwat planne is die afgelope aantal jare ontwerp wat daarop gemik is om die internasionale monetêre orde te herstel. Internasionale monetêre orde kan volgens Michael A. Heilperin gedefinieer word as: „an organic integration of the price system of the various countries through the establishment, in a multinational world, of an interlocking system of national currencies which would satisfy the following requirements: (i) a fixed rate of exchange between the various currencies in order to approximate to the largest possible extent a single unit of economic value applying over a wide and economically important part of the globe; (ii) the freedom of international payments which is essential to the freedom of trade, to the best possible utilization of resources, to the growth of living standards everywhere, and — last but not least — to the maintenance of economic freedom; and (iii) the maintenance of medium and long-term equilibrium in national balances of international payments through an appropriate 'mechanism of re-equilibrium', operating swiftly and effectively".²⁷⁾

Die begeerte vir 'n internasionale monetêre stelsel wat aan hierdie vereistes voldoen bestaan al lankal, maar tot dusver het die owerhede van die vrye wêreld nog geen werklike bereidwilligheid getoon om hulle beleide sodanig aan te pas om by hierdie internasionale begeerte aan te pas nie. Vasgevang in die greep van beplanning met die oogmerk om ekonomiese ontwikkeling te versnel, skyn dit asof veral die onderontwikkelde lande of ontwikkelende lande, soos hulle in die jongste tyd graag bekend wil staan, hul nie veel oor internasionale monetêre orde bekommer nie. Hulle nasionale beleide betrek verskillende grade van inflasie, terwyl die pariteite van hulle valutas deur valutabeheer beskerm word. Verder is hul buitelandse handel ook nog aan invoerkwotas onderhewig en hul betalingsbalansprobleme word oor die algemeen deur die Internasionale Monetêre Fonds-krediete of buitelandse hulp verlig. Dit skyn ook asof hierdie lande nie werklik in die op-

bouing van voldoende buitelandse valutareserwes geïnteresseerd is nie maar dat hulle slegs soveel as moontlik wil invoer. Wat die lande op hierdie stadium werklik benodig, is blykbaar ontwikkelingskapitaal in stede van internasionale likwiditeit. Hierdie behoefte kan egter nie so maklik bevredig word deur 'n hervorming van die Internasionale Monetêre Fonds soos deur sommige ekonome byvoorbeeld M. Stamp en andere voorgestel word nie, maar veeleer deur 'n aantal ander meer dieperliggende maatreëls, wat nie nou hier ter sake is nie.

Op grond hiervan wil dit voorkom asof die oplossing van die probleem van internasionale likwiditeit en monetêre orde binne 'n kleiner raamwerk as die Internasionale Monetêre Fonds geleë is en dat die lande van die vrye wêreld met ontwikkelde volkshuishoudings die basis daarvan moet vorm.

Uit die literatuur is dit duidelik dat daar nie slegs verskille bestaan oor waar die probleem van die huidige internasionale monetêre stelsel wat op goud, die dollar- en sterling-opgelos kan word. Daar bestaan byvoorbeeld die skool van denke wat die bestaan van 'n likwiditeitsprobleem heeltemal ontken. In hierdie verband kan veral die naam van Per Jacobson, die vorige besturende direkteur van die Internasionale Monetêre Fonds, genoem word. Hulle beweer dat daar voldoende internasionale likwiditeit is indien die lande hul betalingsbalanse in ewewig hou en vind geen fout met die huidige internasionale monetêre stelsel wat op goud, die dollar- en sterlingbalanse, plus die kwotas by die Internasionale Monetêre Fonds, gebaseer is nie. Vanselfsprekend sal daar geen gebrek aan internasionale likwiditeit bestaan indien al die lande se betalingsbalanse (oënskynlik) in ewewig is nie. Die vraag is egter: teen welke prys word hierdie betalingsbalanse ewewig moontlik bereik?

In teenstelling met hierdie opvatting beskou Roy Harrod, die bekende Oxfordekonoom, en andere, die huidige wêreldlikwiditeit as onvoldoende terwyl Robert Triffin, Edward M. Bernstein en andere, meer bekommerd is oor die internasionale likwiditeitsposisie van die toekoms. Harrod sien 'n vermeerdering in die likwiditeit in 'n verhoging van die goudprys. Hy beweer: „A stiff increase in the price of gold would relieve the situation, not only by increasing the value of world stocks in relation to international trade but also by stimulating new output in the long run, and by reducing the very large seepage of gold into private hoards”.²⁸⁾ Triffin, Stamp en Bernstein

(in 'n mindere mate) weer is voorstanders van 'n omskakeling van die Internasionale Monetêre Fonds in 'n Sentrale Wêreld-bank.²⁹⁾ By hierdie skool van denke is dit tog belangrik om kortliks te let op die verreikende standpunt van Triffin. Sy diagnose van die huidige toestand is soos volg: „The most fundamental deficiency of the present system and the main danger to its future stability, lies in the fact that it leaves the satisfactory development of world monetary liquidity primarily dependent upon an admittedly insufficient supply of new gold and an admittedly dangerous and haphazard expansion in the short-term indebtedness of the key currency countries”.³⁰⁾ Volgens hom kan die toekomstige vraag na valutareserwes nie deur goud bevredig word nie, veral omdat toekomstige byvoegings tot die wêreld se goudreserwes afhanklik is van 'n aantal onsekere en veranderlike faktore. Syns insiens kan en durf hierdie tekort aan reserwes nie deur die groei van dollar- en sterlingbalanse uitgewis word nie. Hy meen dat die huidige valutareserwestruktuur onstabiel en gevaarlik is juis vanweë die groot aandeel van die dollar en sterling daarin. Daarom het die wêreld 'n behoefte aan 'n nuwe soort reserwebate wat ooreenkomstig die groeiende produksie en handel uitgebrei kan word maar tog nie in so 'n mate dat dit inflasie sal skep nie. Hierdie bate moet dan ook oor die eienskappe beskik om stabiliteit aan die struktuur van die internasionale valutareserwes te verleen. Hy is van mening dat aan hierdie vereiste voldoen kan word deur 'n ooreenkoms tussen die lede van die I.M.F. dat 'n internasionale organisasie — byvoorbeeld die Internasionale Monetêre Fonds — met 'n hersiene grondwet en meer uitgebreide funksies die mag verkry om 'n nuwe valutareserwe te skep — een met 'n internasionale karakter om die huidige valutareserwes wat in nasionale geldeenhede gehou word, te vervang. Na die instelling van die meer uitgebreide Internasionale Monetêre Fonds (hierna genoem XIMF) sal lede valutareserwes in slegs twee vorms, naamlik goud en XIMF-deposito's hou. Daar word voorgestel dat 20 persent van die valutareserwes (bestaande uit goud en valuta) van elke lid voortdurend by die XIMF gedeponeer moet wees. Groter deposito's as die neergelegde basis kan te eniger tyd onttrek word, en in die meeste gevalle sal dit deur die XIMF in goud inwisselbaar wees of gebruik kan word vir goudaankope.

Die tweede deel van die voorgestelde finansiële hervorming

gee aan die XIMF die mag om krediet uit te brei waarmee lenings aan lede toegestaan kan word (net soos die huidige fonds tans doen) en investerings mee gemaak kan word. Hierdie aktiwiteite sal die deposito's van die XIMF uitbrei en daarom ook die likwiditeit. Buitensporige uitbreiding kan vermy word deur 'n beperking op die leningskapasiteit van die XIMF, sodat slegs „voldoende” internasionale likwiditeit verseker word.

Oor die verskillende likwiditeitskemas laat Philip Cortney, die president van Coty International en 'n monetêre outoriteit, hom aan die begin van hierdie jaar voor die Ekonomiese Vereniging van Suid-Afrika soos volg uit: „The alternative plans which are being suggested (Triffin, Stamp, etc.) are all inflationary. The most recent plan proposed, by Ed. Bernstein, calling for a 'composite gold standard' is the most imaginative one and the least pregnant with inflation potential. As to the idea of changing the International Monetary Fund into an International Central Bank, it seems to me simply Utopian, at least as long as the Western World will not have a unique supernational government, which is not a hope to be realised in the foreseeable future”.³¹⁾

Sonder om op elke plan individueel kritiek te lewer, skyn daar, met die uitsondering van die plan om die goudprys te verhoog, basies nie besonder groot verskille in die verskillende formules te wees nie. Almal dui op 'n verlenging van die goudwisselstandaard wat van ongeveer 1950 af deur sommige ekonome as 'n dollarwisselstandaard beskryf word. Hierdie likwiditeitskemas hou almal ongeveer dieselfde inflasiegevaar in wat geensins kleiner is as die skema vir 'n goudprysverhoging nie. Die verskil is egter daarin geleë dat waar die laasgenoemde skema tot 'n verhoging van die goudfondament van die internasionale kredietstruktuur sal lei, die eersgenoemde skemas het die teenoorgestelde gevolge sal hê, omdat 'n styging in die produksiekoste van goud die goudproduksie sal strem. In verband hiermee merk Paul Einzig dan ook die volgende op: „From the point of view of the inflationary effect of increased liquidity, a rise in the price of gold would be, therefore, a distinctly smaller evil than the application of any of the proposed artificial liquidity schemes in the absence of safeguards against such effect”.³²⁾

Die ondersteuners van die verskillende likwiditeitskemas bly in gebreke om in te sien (i) dat die dollar sedert die tweede

Wêreldoorlog 'n belangrike valutareserwegeld geword het vanweë die relatiewe groot Amerikaanse goudreserwes en (ii) dat die waarde van enige reserwedeelheid of aanneemlike internasionale betaalmiddel in die laaste instansie afhang van die graad van inwisselbaarheid in goud in krisistye.

Dit is duidelik dat baie van die sentralebanke reeds onveilig voel met die grootte van hul buitelandse valutakomponent van hul totale valutareserwes³³⁾ wat in die geval van 'n devaluasie aan die risiko van depresiasie blootgestel is. Indien die valutakomponent verder vergroot word, sal die vertroue in die buitelandse valutabesit nog verder daal, wat uiteindelik kan lei tot 'n krisis in die vertroue van die „sleutelgeld”. Einzig voel besonder sterk oor die vertrouensfunksie van goud wanneer hy beweer: „Even the most ingenious formula would be incapable of producing liquid means of international payments which could possibly be trusted to an extent even remotely comparable with the implicit confidence enjoyed by gold”.³⁴⁾

Benewens die bogenoemde skemas is dit van groot belang om in hierdie betoog nog verder te let op die belangrike beskouing van Jacques Rueff,³⁵⁾ onder wie se leiding die Franse ekonomie onder Charles de Gaulle verbasend herstel het. Hy waarsku die Weste teen die gevare van die goudwisselstandaard en wys op die noodsaaklikheid vir die aanvaarding van 'n nuwe monetêre stelsel waardeur die internasionale monetêre orde herstel kan word. Vir hom beteken internasionale monetêre orde 'n terugkeer tot die dissipline van die goudstandaard.

Die vernaamste gevare van die goudwisselstandaard wat deur Rueff beklemtoon word en wat in wye kringe aanvaar word, kan soos volg saamgevat word:

(a) Onder die goudstandaard sal 'n land met 'n betalingsbalanstekort goud verloor, en hierdie verlies bring 'n beperking op die interne koopkrag teweeg. Dit weer het die neiging tot 'n bekamping van die tekort deur middel van 'n vrystelling van 'n groter deel van die volksproduksie vir uitvoere en 'n beperking op die invoere. Onder die goudwisselstandaard daarenteen, word die volume van die interne koopkrag hoegenaamd nie deur die tekort beïnvloed nie. Deur die losmaking van die interne volume koopkrag van die eksterne betalingsbalans, verwyder die goudwisselstandaard die regulerende invloede van die goudstandaard. Die betalingsbalans van 'n land is nie langer meer selfbalanserend van aard nie; sy ewewig kan slegs

verseker word deur 'n baie streng kredietbeleid of outoritêre beheer van die buitelandse handel. Die ondervinding het geleer dat alhoewel dit nie onmoontlik is nie, dit tog baie moeilik vir die monetêre outoriteite is om tot die inkrimping van krediet oor te gaan — 'n stap wat die goudwisselstandaard juis poog om te vermy. Dit wil egter voorkom asof regeringsmaatreëls wat buitelandse aankope beperk, wat beperkings plaas op die bedrag aan buitelandse valuta wat toeriste met hulle mag meeneem en wat poog om die korttermyn-kapitaaluitvloei te voorkom, in die verlede nie baie geslaagd was nie.

(b) Die tweede gevolg van die goudwisselstandaard is die duplisering van die kredietbasis van die wêreld wat dit teweegbring. Die dollars wat byvoorbeeld na die buiteland gaan as gevolg van die V.S.A. se betalingsbalanstekort keer na die V.S.A. terug as korttermyn-investerings of sogenaamde „sight deposits”. Hierdie proses kan aan die hand van 'n voorbeeld soos volg verduidelik word. Wanneer Suid-Afrika 'n ongunstige betalingsbalans met byvoorbeeld Brittanje het, word die tekort in rand afgelos. Die Brit wat die rand ontvang verkoop dit aan sy sentralebank, die Bank van Engeland, in ruil vir sterling. Die Bank van Engeland skeep dus sterling teen die rand. Hierdie rand word dan weer in Suid-Afrika belê, waardeur die krediet nie slegs in Brittanje uitgebrei is nie maar die kredietstelsel in Suid-Afrika ook ondersteun word.

Hierdie proses sal weinig of geen effek hê indien die betalingsbalans van die verskillende lande wel in ewewig is nie, maar dit word 'n magtige instrument van wêreldwye inflasie wanneer daar groot internasionale kapitaalvloeie van die lande met „sleutelvalutas” voorkom. Hierdie toestand is tragies deur die gebeurtenisse geïllustreer wat gelei het tot en gevolg het op die 1929-depressie. Die finansiële herstel van Duitsland na die Dawesplan in 1924 en van Frankryk na premier Poincaré se hervormings in 1926 het ten gevolg gehad 'n massale kapitaalvloeie uit die V.S.A. en Brittanje na eersgenoemde twee lande. Hierdie kapitaalvloeie na Duitsland en Frankryk, wat toe albei op die goudwisselstandaard was, het die 1929-voorspoedgolf sy ongekende afmetings en verskriklike klimaks gegee. In 1958, 1959 en 1960 was 'n dergelike kapitaalvloeie uit die V.S.A. na Duitsland en Frankryk hoofsaaklik die oorsaak vir die abnormale styging in die aandelepryse in die finansiële markte aan weerskante van die Atlantiese Oseaan. Wanneer kapitaal uit een land na 'n ander vloei, kan die gevolg daarvan 'n ekono-

miese ekspansie in die laasgenoemde land wees sonder 'n inkrimping in die eersgenoemde. Sonder enige stappe om die voorspoedgolf aan bande te lê, sal al die lande wat op die goudwisselstandaard is, voortgedra word deur 'n golf van inflasiënêre ekonomiese en aandelemarkuitbreiding. Hierdie verduideliking van inflasie is geensins onversoenbaar met die sogenaamde „cost-push”-teorie wat inflasie toeskrywe aan die feit dat lone vinniger styg as die produktiwiteit nie.

(c) Die derde en belangrikste gevolg van die goudwisselstandaard is die bedrieglike aard van die kredietstruktuur wat dit teweegbring. In die tyd van groot internasionale kapitaalvloei word 'n dubbele verpligting op die goudvoorraad geplaas. Indien byvoorbeeld die buitelandse houers van dollarbates skielik 'n volle betaling in goud sou eis, kan die V.S.A. se hele kredietstruktuur in duie stort. Dit is egter onwaarskynlik dat hulle dit op hierdie tydstip sal doen, maar die feit dat hulle wel die reg daartoe besit herinner ons daaraan dat die ineenstorting van die kaartehuis gebou op die goudwisselstandaard die rede was waarom die 1929-depressie in 'n katastrofe ontwikkel het. In 1961 het byna dieselfde ineenstorting voorgekom, was dit nie vir die drastiese voorkomende stappe wat betyds gedoen is nie.

Hierdie gevare kan, aldus Rueff, oorkom word deur die instelling van 'n monetêre stelsel wat 'n einde sal maak aan die praktyk waardeur die sentralebanke geld skep teen buitelandse valuta wat ontvang word om dit dan weer terug te leen aan die land van oorsprong waar dit ook 'n deel van die geldbasis vorm. Die goudstandaard sien toe dat dit nie gebeur nie, omdat van die sentralebanke onder hierdie stelsel verwag word om geld slegs teen goud of nasionale krediete uit te reik. Ander multilaterale reëlins mag dieselfde doel bereik, maar aangesien hierdie reëlins vrywillig is, is dit onseker en wisselvallig, terwyl die dissipline van die goudstandaard onvoorwaardelik en onvermydelik is.

Van die verskillende skemas wat voorgelê word, skyn die terugkeer tot die internasionale goudstandaard inderdaad die mees aanneembare oplossing vir die herstel van die internasionale monetêre orde te wees. As vernaamste redes kan aangevoer word: i) dit bied die geleentheid om praktiese gebruik te maak van die reeds lang aanvaarde funksie van goud as geldbasis; ii) geld wat in terme van goud gedefinieer is en ook teen goud inwisselbaar is dien nie alleen as 'n betroubare

en aanvaarde middel om internasionale betalings te maak nie, maar iii) dit het ook 'n baie wenslike dissiplinêre invloed op die huishoudelike monetêre praktyke.

Met piërgeld inwisselbaar teen goud en met indiwidue wat die voorreg het om goudmunt te besit en te hanteer, moet regerings en politici 'n sekere mate van selfbeheersing by die aangaan van verpligtings en ook bestedings aan die dag lê. Onder sulke omstandighede is dit moeilik om langdurige begrotings wat op tekorte gebaseer is te handhaaf, sonder dat dit ooglopend word dat stappe gedoen moet word om die ongesonde toestand die hoof te bied.

In die dekades voor die Eerste Wêreldoorlog het die goudstandaard baie gelykmatig gefunksioneer. Dit was die belangrikste faktor in die bevordering van die multilaterale wêreldhandel, wat op sy beurt weer bygedra het tot die materiële welvaart en stabiliteit van daardie periode. Hierdie toestand is nie deur die inherente leemtes van die goudstandaard beëindig nie, maar as gevolg van die oorlog self met sy gepaardgaande verwoësting van lewens en besittings en die versteuring van die ordelike produksie en handel dwarsdeur die wêreld. 'n Tyd van aanpassing en herstel moes dus noodwendig daarop volg voordat daar sprake kon wees van 'n terugkeer tot monetêre orde. Dit wil tog voorkom of hierdie aanpassings nooit behoorlik deurgevoer is ten einde die goudstandaard weer die geleentheid te bied om behoorlik te funksioneer nie.

'n Terugkeer tot die goudstandaard onder die huidige bedeling stel sekere vereistes, waarvan die volgende genoem word:

(a) betalingsbalanstekorte moet in goud eerder as in „sleutelvalutas” vereffen word;

(b) interne korrektiewe maatreëls moet dadelik getref word om tekorte of surplusse uit te wis;

(c) alle oorblywende invoer- en valutabeheermaatreëls moet so spoedig moontlik opgehef word;

(d) groot bedrae moet nie langer in buitelandse valuta geakkumuleer word nie, en

(e) 'n permanente institusionele masjinerie moet in die lewe geroep word waar samesprekings betreffende koördinasie van ekonomiese beleide kan plaasvind.³⁶⁾

Die monetêre beleid van die goudstandaard is daarop gemik om vinnige en volkome herstel van die betalingsbalans-ewewig te bewerkstellig. Dit beteken nie dat die goudstandaard

'n volkome outomatiese monetêre stelsel is nie. Dit was ook nie 'n volkome outomatiese stelsel gedurende die „klassieke“ tyd nie.³⁷⁾ Sy funksionering het altyd maar op 'n aansienlike mate van oordeel berus. Dit is daarom seker meer korrek om van die goudstandaard as 'n semi-outomatiese stelsel met 'n outomatiese „waarskuwingstelsel“ te praat. Die af- of toename van goud by die sentralebank vereis die nodige korrektiewe maatreëls indien die besondere toestand oor 'n termyn van 'n aantal maande sou voortduur. Die maatreëls sluit hoofsaaklik 'n verhoging van die rentekoers en 'n inkrimping van die monetêre sirkulasie in, in die land waar die goudverlies voorkom met die teenoorgestelde optrede in die goudwennende land — ooreenkomstig die reëls van die spel. Indien hierdie „waarskuwingstelsel“ deur die monetêre owerhede geïgnoreer word, sal kroniese betalingsbalansprobleme opduik en sal die stelsel aan spanninge blootgestel word. Hierdie „waarskuwingstelsel“ funksioneer ook op die nasionale vlak. Sodra die ingesetenes van 'n land hul vertroue in die monetêre bestuur van die land verloor, vind 'n inwisseling van banknote teen goud plaas. Hierdie inwisseling in goudmunt of goudstawe is vir die monetêre owerhede 'n aanduiding dat hul monetêre beleid nie vertroue by die publiek inboesem nie. Hulle is derhalwe genoodsaak om hul beleid reg te stel, byvoorbeeld deur middel van maatreëls wat die inflasionêre tendense bekamp. Dit is vanselfsprekend dat hierdie stelsel nie plaaslik kan funksioneer sonder die bestaan van 'n plaaslik goed funksionerende privaat-goudmark en die reg van individue om goud te besit nie, hetsy in munt of staafgoud.

Die mite van 'n ten volle outomatiese goudstandaard word deur die opponente daarvan gebruik om sterk kritiek daarteen uit te spreek. Daarom is dit belangrik om te beseef dat die stelsel nooit ten volle outomaties was nie en dat so 'n stelsel in die toekoms dit ook nie noodwendig hoef te wees nie.

Die vernaamste hedendaagse kritiek teen die herstel van die goudstandaard is dat dit 'n stelsel is wat onversoenbaar is met 'n beleid van volle indiensname en dat dit nie in 'n wêreld waar die ekonomiese strukture baie meer onbuigsaam is as in die negentiende eeu, kan funksioneer nie. Hierteenoor kan beweer word dat die goudstandaard (in die verlede) nooit enige werkloosheid of deflasie as 'n deel van sy meganisme ingesluit het nie en dat die beleide van volle indiensname geensins strydig met die stelsel is nie, terwyl die sogenaamde

starheid van die moderne ekonomiese strukture 'n stelling is wat op vooroordele eerder as op wetenskaplike bevinding gebaseer is.

Omdat die goudstandaard geheel en al 'n stelsel van internasionale vrymaking en samewerking is, is dit onwaarskynlik dat onderontwikkelde lande wat op ekonomiese en monetêre nasionalisme ingestel is die reëls van die spel van die goudstandaard sal nakom. Om hierdie rede word die herstel van die goudstandaard binne 'n kleiner raamwerk as die Internasionale Monetêre Fonds bepleit. Dit beteken nie noodwendig 'n uitsluiting van die armer lande nie, maar dat slegs diegene wat bereid is om die reëls van die spel na te kom, binne die „goudstandaardklub” opgeneem sal kan word.

Die grootste probleem by die aftakeling van die goudwisselstandaard en die herstel van die internasionale goudstandaard is geleë in die gebrek aan voldoende goud. Teen 'n prys van \$35 per ons fyn goud is daar nie voldoende goud om dit as monetêre metaal te rehabiliteer nie en solank as wat goud in onvoldoende hoeveelhede in die monetêre stelsel opgesluit is, is ons blootgestel aan die gevare van die goudwisselstandaard. Lionel Robbins, professor in Ekonomie aan die London School of Economics wat saam met M. A. Heilperin, Roy Harrod, W. J. Busschau, C. Rist en andere, belangrike eksponente van die verhoging van die goudprys is, is van mening dat „a rise in the price of gold would increase the supply of gold... And, in my submission, that would be a good thing. To some, I know, this will sound like a relapse into the dogmas of the gold standard. Why, it will be asked, should more labour and capital be devoted to increasing the supply of something which is never going to serve a more useful purpose than to lie idle in the cellars of the central banks? But is this question very sensible? On any practical view, it is highly probable that for many years to come the nations of the world will continue to use gold as a medium of international payments. We may think that this is folly, an antiquated habit based upon pure superstition... But if it be true that the superstition is going to continue to be operative, is it not worth while making sure that it operates with an expansive rather than a constrictive bias? If gold is going to continue to be used, is it not worth paying some insurance to make sure that enough of it shall be about to provide the basis for financing what we hope will be an enlarged volume of international commerce without

the danger of a general deflationary pressure? ... I regard the proposal that the price of gold should be raised as a proposal which deserves to be taken seriously".³⁸⁾

In verband met die hoogte van die goudprys is D. H. McLaughlin se mening soos volg: „My own feeling ... is that the price of gold should be not less than \$70 per ounce and probably not over \$100 per ounce if gold is again to function effectively as a worldwide monetary base and to exert its traditional powers over governments and money managers who of necessity must operate within the disciplines that would be imposed both by the system and by their electorates".³⁹⁾

Die prysvasstelling van goud is 'n uiters arbitrêre saak. Binne 'n volkshuishouding wat op die goudstandaard is, is pryse vry om volgens die wet van vraag en aanbod te verander, maar die prys van goud word arbitrêr vasgestel. Dit is belangrik dat dit deur die monetêre owerhede en gouddeskundiges op so 'n peil vasgestel moet word dat internasionale monetêre orde vir 'n onbepaalde tyd verseker kan wees.

Sonder om al die besware teen 'n verhoging van die goudprys te verhaal is dit tog belangrik om op enkele van die vernameste daarvan te let:

(a) Dit word beweer dat die meeste voordele van 'n verhoging van die goudprys aan dié lande⁴⁰⁾ sal toeval wat dit die minste nodig het, naamlik Rusland en Suid-Afrika met hul groot goudreserwes en/of groot goudproduksie, terwyl die onderontwikkelde lande wat die hulp die meeste nodig het geen voordeel daaruit trek nie. Op hierdie bewering merk Roy Harrod die volgende op: „It is very obscure why an operation which gives the U.S.S.R. a certain present but simultaneously gives the free world a much larger one, is said to benefit the U.S.S.R." ⁴¹⁾ Dit is tog immers vanselfsprekend dat goud afkomstig van die Kommunistiese lande ook gebruik word om die internasionale handel te bevorder en terselfder tyd die vrye wêreld se goudreserwes ten koste van eersgenoemde lande se goudreserwes aan te vul. Hierdie goud, in ruil vir toegenome handel in die vrye wêreld, moet eerder verwelkom word, terwyl die krediet wat so gretiglik deur die Kommunistiese lande vir die finansiering van die internasionale handel aangevra word eerder aan bande gelê moet word.

Wat die Kommunistiese goudproduksie en reserwes⁴²⁾ betref skyn dit egter asof die syfers grootliks oordryf word en

dat dit selfs nie eers voldoende is om hul internasionale verpligtings na te kom nie. Vir baie jare reeds verkoop die Russe jaarliks tussen \$200 miljoen en \$300 miljoen se goud aan die vrye wêreld, wat na skatting in 1963 sowat \$500 miljoen⁴³⁾ beloop het. Terselfdertyd is hulle naartige kredietonderhandelars met hul handelsvennote buite die Russiese sfeer. Indien die bostaande skatting van die Russiese jaarlikse goudproduksie en reserwes korrek is, kan die grootskaalse dreinerings van die jongste tyd nie onbepaald voortduur nie. Dit is ook bekend dat daar 'n groot tekort aan verbruiksgoedere binne die Kommunistiese wêreld is, wat graag oorkom sou wou word indien die owerhede dit kon bekostig. Voeg hierby nog die feit dat die Russiese roebel gedurende die afgelope 40 jaar reeds vier keer gedevalueer is en dat die roebelbesit deur die Russiese bevolking verskeie kere deur regeringsdekreet verminder is, wat dus op 'n geldsaneringsproses neerkom. Dit alles trek die bestaan van 'n groot Russiese goudreserwe of goudproduksie in twyfel. Dit skyn miskien meer korrek te wees om te beweer dat die jaarliks Russiese goudproduksie baie met hulle verkope ooreenstem.

Die besit van groot en gerieflike goudreserwes sal sekerlik deur die Russe as 'n uitstekende propagandamedium teen die Westerse wêreld gebruik word, maar hulle het dit tot op hierdie stadium verswyg terwyl hulle ekonomiese krag op ander terreine uitbasuin word. In sy pleidooi om 'n hoër goudprys beweer dr. T. E. Dönges in hierdie verband dan ook die volgende: „The free world, in so readily assuming without any factual basis that Russia possesses immense gold reserves and a large gold output, has lent considerable support to the Russian cause”.⁴⁴⁾

Roy Harrod merk op dat die Suid-Afrikaanse rassevraagstuk dikwels ook as 'n beswaar teen die verhoging van die goudprys genoem word en dat kritici beweer dat daar geen rede bestaan waarom so 'n groot geskenk aan een van die „most oppressive totalitarian states at opposite ends of the political spectrum”⁴⁵⁾ gemaak moet word nie. Hierteenoor beweer Harrod dat nie slegs die blankes nie maar ook die Bantoes in die vorm van hoër lone en meer werkgeleenthede bevoordeel sal word.

(b) 'n Ander standaard beswaar is dat dit inflasionêre tendense teweeg sal bring indien die owerhede die premie as gevolg van 'n herwaardering van goud, vir kredietuitbreiding

gebruik. Hierteenoor kan gestel word dat indien dit op kapitaalreserwe geplaas word dit geen inflasie teweeg kan bring nie maar slegs die likwiditeit van die sentralebanke kan verhoog. Die herstel van die goudstandaard soos in hierdie beoog bepleit impliseer in ieder geval die inwisselbaarheid van geld in goud, wat 'n semi-outomatiese bekamping van die inflasionêre praktyk inhou.

(c) 'n Beswaar wat aansienlike invloed het, is dat dit die prestige van die dollar en die stabiliteit van die valutas sal ondermyn en dat lande wat dollars as deel van hulle reserwe hou aansienlike verliese sal ly. Hierdie ongelukkige dinge kan wel gebeur indien die dollar eensydig in terme van die ander geldeenhede devalueer, maar indien die pari-waarde van die dollar en al die ander geldeenhede met dieselfde persentasie verander, sal nóg die dollar nóg die ander geldeenhede in terme van mekaar gedevalueer word. Kortom, die dollar sal nog vir D.M. 4 verruil word en \$1.40 vir R1. Geen land sal, terwyl hy die goudkomponent van sy buitelandse reserwe verhoog, enige verliese in hulle dollarbesit ly nie. Hier is ook geen sprake van valutaonstabiliteit nie.

Hierdie stap sal ten gevolg hê dat die Amerikaanse offisiële goudreserwes (en dié van ander lande) sal styg. Dit sal weer ten gevolg hê dat enige twyfel ten opsigte van die stabiliteit en prestige van die dollar sal verdwyn en dat die V.S.A. in staat gestel sal word om 'n beleid te volg wat gemik is op vinniger ekonomiese groei en indiensname sonder om te vrees vir betalingsbalansonewewigtigheid. Terselfdertyd kan die V.S.A. sy betalingsbalanstekort oorbrug sonder om die waardigheid van die vrye wêreld in gevaar te stel. Die verhoging van die prys van goud sal die sterkte, stabiliteit en prestige van die dollar onaantasbaar laat en die wêreldstatus van die V.S.A. eerder bevorder.⁴⁶⁾

(d) 'n Ander bedenking teen 'n verhoging van die prys van goud is dat die V.S.A. daardeur geen mededingende voordeel bo ander lande in die wêreldhandel verkry nie en derhalwe nie sy betalingsbalansposisie kan verbeter as al die lande hulle pari-waardes met dieselfde persentasie verander nie. Aan die opmerking word geredelik toegegee, maar daar moet onthou word dat dit ook nie die doel van 'n verhoging in die prys van goud is nie. Die vernaamste oogmerk daarvan is om die waarde van die offisiële goudreserwes aansienlik te verhoog, om daarmee die internasionale likwiditeitsposisie te ver-

beter en die twyfel in verband met valutastabiliteit (veral die van sleutelgeldeenhede) te verwyder. In hierdie verband beweer dr. Dönges: „Stronger official reserve positions, augmented by a larger gold output with a larger percentage finding its way into official reserves, and the opportunity this affords of relaxing or removing import and exchange restrictions will automatically lead to a considerable expansion in world trade and the flow of international investment capital. In this the United States would naturally share”.⁴⁷⁾

Op grond van die bostaande feite is dit duidelik dat die argumente teen 'n verhoging van die prys van goud wat gegaard gaan met die herstel van die goudstandaard, geen werklike gronde het nie. Wanneer verder bedink word dat die goudprys nog steeds op sy 1934-peil van \$35 per ons staan, terwyl die algemene pryspeil in terme van die dollar byna verdubbel het, is dit vanselfsprekend dat die goudprys in terme van alle geldeenhede op 'n hoër peil heraanangepas behoort te word. Dit lei geen twyfel nie dat so 'n stap die nominale waarde van die goudreserwes sal verhoog, waardeur die kredietstruktuur wat deur die goudwisselstandaard geskep is, gelikwider sal word.

Die huidige monetêre spanning waarin die Westerse wêreld hom tans bevind is nie slegs 'n tegniese probleem, naamlik van hoe om voldoende likwiditeit te skep nie, maar een van hoe om monetêre orde te herstel.

In die kader van 'n verskeidenheid van planne is 'n terugkeer tot die internasionale goudstandaard waarskynlik die beste wyse waarvolgens die internasionale monetêre orde herstel kan word.

'n President van een van die belangrikste sentralebanke in Wes-Europa beweer in hierdie verband ten slotte die volgende: „I have reached the conviction that unless the free world returns to the discipline of the gold standard, economic liberalism and capitalism are doomed”.⁴⁸⁾

D. P. Erasmus.

P.U. vir C.H.O.

A. LITERATUURVERWYSINGS

- 1) Rueff, J. The West is risking a credit collapse. *Fortune*, 64: 126, 1961.
- 2) Teen die einde van 1948 was die V.S.A. se goudreserwe \$24.40 biljoen. Wanneer die buitelandse korttermynbates van \$1.02 biljoen by hierdie bedrag gevoeg word, en die buitelandse korttermynverpligtinge van \$5.85 biljoen van die som afgetrek word, het die V.S.A. in 1948 'n netto reserwe van \$19.57 biljoen gehad. Teen die einde van Junie 1963 het die posisie sodanig verander dat die totale buitelandse korttermynverpligtinge van \$25.31 biljoen die som van goud (\$15.80 biljoen) en buitelandse korttermynbates (\$5.23 biljoen) met \$4.28 biljoen oorskrei het. Vandag is dit dan ook 'n erkende feit dat die V.S.A. meer in goud skuld as wat dit besit. Vir die jare 1915 tot 1932 is gemiddeld \$227 deur 'n ons goud in die V.S.A. gedek. In 1941 was dit \$140 en vandag beloop dit meer as \$760. — *Kyk Anon. American Mining Congress calls for Higher Gold Price, Mining Survey*, 54: 23, 1964.
- 3) Gregory, sir T. Recent monetary disorganization and monetary controversies. *Die Suid-Afrikaanse bankierstydskrif*, 57: 297, 1961.
- 4) Benham, F. Economics; 3rd ed. Londen, Pitman, 1944. p. 352.
- 5) De Kock, M. H. Geld- en bankwese. Bloemfontein, Nas. pers, 1944. p. 9.
- 6) Rist, C. The triumph of gold. New York, Philosophical Library, 1961. p. 51.
- 7) Johnson, H. G., res. The measure of gold, by W. J. Busschau. *Economic journal*, 60: 572, 1950.
- 8) In 1946 was die nie-amptelike goudprys byvoorbeeld \$110 per ons in Athene, \$89 in Baghdad en \$71 in Bombaai. *Kyk West Australia. Chamber of Mines. Gold's place in the world. The South African mining and engineering journal*, 57: 445, 1946.
- 9) Keynes, J. M. A. treatise on money. Londen, Macmillan, 1935. Hoofstuk 35.
- 10) Busschau, W. J. The measure of gold. Johannesburg, C.N.A. 1949. p. 36.
- 11) Rist, C. History of monetary and credit theory from John Law to the present day. Londen, Macmillan, 1940. p. 61.
- 12) Besit van buitelandse geld deur handelsbanke word dikwels nie as 'n deel van die offisiële reserwe beskou nie, alhoewel sulke balanse ook deur die monetêre owerheid in krisistye gebruik kan word.
- 13) Deur wetgewing word vandag van sowat dertig sentralebanke vereis om hulle reserwes in goud te hou of goud en buitelandse valuta. Benewens die V.S.A. is daar slegs drie lande waarvan die statutêre reserwes uitsluitend in goud moet wees, naamlik België, El Salvador en Switserland. Elders word hoofsaaklik bepaal dat die vereiste dekking uit goud sowel as buitelandse valuta kan bestaan.

- 14) Altman, O. The role of gold in international liquidity. *The mines magazine*, 50: 39, 1960.
- 15) Gregory, op. cit., p. 298.
- 16) Dönges, T. E. International liquidity and gold; an address... before the Board of Governors, Association of Stock Exchange Firms, Salt Lake City, Utah, 23 Sept. 1963. p. 6. (Uitgegee deur die Suid-Afrikaanse Inligtingsdiens).
- 17) Ibid., p. 7.
- 18) Kriz, M. Gold in world monetary affairs today. *Political science quarterly*, 75: 505, 1960.
- 19) Harris, S. E., red. The dollar in crisis. New York, Harcourt, 1961. p. 46—62 vir die standpunt van Roy Harrod, en p. 223—42 vir dié van Robert Triffin.
- 20) Tamanga, F. M. & Garber, Margaret. The private demand for gold 1931—1953. *Federal reserve bulletin* 40: 935—44. 1954.
- 21) Bronne: *Federal reserve banking and monetary statistics* (1943); International Monetary Fund. *International financial statistics* (verskeie dele); *Federal reserve bulletin*, March, 1963.
- 22) Met 'n goudproduksie van 27,400,000 ons goud ter waarde van R686,300,000 het Suid-Afrika se goudmynbedryf in 1963 weer eens 'n rekordjaar geniet. Hierdie produksie is die hoogste in die geskiedenis en oortref 1962 se produksie met 2,000,000 ons in gewig en R49,400,000 in waarde. Dit beteken dat Suid-Afrika sy goudproduksie in die afgelope 10 jaar meer as verdubbel het. Die verdere ontginning van goud wat in die vroeë vyftigerjare in die Wes-Transvaal en O.V.S. ontdek is, is hoofsaaklik hiervoor verantwoordelik. Ons marginale myne is verder ook deels deur uraanproduksie gehelp. In 1962 was daar 12 marginale myne waarvan 7 teen 'n verlies gewerk het en 5 teen 'n wins van minder as 25 persent per ton gemaal. Hierdie marginale myne het in die genoemde jaar nietemin R42 miljoen se goud geproduseer en 60,000 persone geëmplojeer en was dus vir die Suid-Afrikaanse ekonomie van besondere betekenis.
- 23) Busschau, W. J. Some notes on gold production. (*In sy Shall we return to the gold standard?* New York, National Industrial Conference Board, 1954. p. 163).
- 24) Altman, O. A note on gold production and additions to international gold reserves. (*In International Monetary Fund. Staff papers*, 6: 280, 1957—1958).
- 25) Tamanga & Garber, op. cit., p. 338.
- 26) *Federal reserve bulletin*, February, 1963.
- 27) Heilperin, M. A. The role of gold as a basis of international monetary order. *Die Suid-Afrikaanse bankierstydskrif*, 58: 475—6, 1962.
- 28) Harrod, R. F. The rôle of gold today. *Die Suid-Afrikaanse tydskrif vir ekonomie*, 26: 10, 1962.
- 29) Vir die onderskeie standpunte kan die volgende werk geraadpleeg word: U.S. Congress, Joint Economic Committee. *Hearings: International Payments Imbalances and...*, Washington, U.S. Government Printing Office, 1961, pp. 289—292.

- 30) Triffin, R. *Gold and the dollar crisis*; rev. ed. New Haven, Yale Univ. Press, 1961. p. 100.
- 31) Cortney, P. Gold is anything but dead. *The South African mining and engineering journal*, 75: 822, 1964.
- 32) Einzig, P. Can liquidity schemes fulfil the function of gold? *Optima*, 14: 20, 1964.
- 33) Onder die huidige goudwisselstandaard het goud as 'n persentasie van die totale internasionale valutareserwes van 72% in 1951 tot 65% in 1962 gedaal. Die eise teen goud word dus nie naastenby gedek nie.
- 34) Einzig, op. cit., p. 21.
- 35) Rueff, op. cit., p. 126.
- 36) Dit is dus duidelik dat hierdie program nie wesenlik van die werking van die vorige goudstandaard verskil nie.
- 37) Pasvolksy, L. *The need for a stable international monetary standard*. Parys, International Chamber of Commerce, 1933.
- 38) Robbins, L. *The economist in the twentieth century and other lectures in political economy*. Londen, Macmillan, 1956. p. 160—1.
- 39) McLaughlin, D. H. The dollar vs gold; an American view. *Suid-Afrikaanse bankiersydskrif*, 57: 52, 1960.
- 40) Rusland en Suid-Afrika produseer gesamentlik tussen 75 en 80 persent van die wêreld se totale goudproduksie en hou tussen 10 en 20 persent van die totale monetêre goudvoorraad. Kyk Shannon, I. *The economic functions of gold*. Melbourne, Cheshire, 1962. p. 128.
- 41) Harrod, R. A plan for increasing liquidity; a critique. *Economica*, new series, 28: 201, 1961.
- 42) Die V.S.A. se CIA het die Russiese jaarlikse goudproduksie op \$150—\$175 miljoen geskat en die reserwes op onder \$2 biljoen. Kyk Anon. Backing for the rouble? *The economist*, 210: 1289, 1964.
- 43) Idem.
- 44) Dönges, op. cit., p. 13.
- 45) Shannon, op. cit., p. 128.
- 46) Dönges, op. cit., p. 9—10.
- 47) Ibid., p. 10.
- 48) Cortney, P. A new gold standard could restore monetary order. *Optima*, 7: 79, 1957.

B. ANDER BRONNE

- Grubel, H. G., red. *World monetary reform*. Stanford, Univ. Press, 1963, 446 p.
- Lutz, F. A.. *The problem of international economic equilibrium*, Amsterdam, North-Holland Publishing Co., 1962. 75 p.
- Triffin, R. *Gold and the dollar crisis*; rev. ed. New Haven, Yale Univ. Press, 1963, 181 p.